

HOMER: ILIADA (junaški ep ...grška antična književnost) (iz Trojanskega mita)

- Junaška pesem – tragična pesnitev (vsaka stvar ima tragično usodo in vsi junaki so podvrženi tragični usodi)
- Značilnosti:
 - * Ritmična razgibanost (stalno se izmenjuje žalost-veselje, zmaga-poraz, vojna-mir..)
 - * Slog: - epska širina (vse opisuje na dolgo in široko)
 - prisposobe (premere oz. komparacije: narasel hudournik utrga skalo, ruje drevesa, orel plane iz oblakov, da zgrabi zajca, lev raztrga bika)
 - homerska primera (zelo obširno in umetno izpeljana primera, ki ponazarja bistvene značilnosti nekega dogodka v primerjavi z drugim, po navadi obširnejšim dogodkom) (nasprotje le te je slovanska primera)
- Deli se na 24 spevov
 - * Verz je heksameter (-UU-UU-UU-UU-UU-U) ..sestavljen iz 6ih stopic in troheje!
 - * V živahnem ritmu se menjavata žalost in veselje..
- Ukrasni pridevki (bridke strelice, sveta prisega, krilate besede...)
- Homerske primere
- (pomembne vloge imajo bogovi)
- Kontrast (ljubezen Paris+Helene – Hektor+Andromaha)
- Dramatika: samostojna literarna zvrst, ki se od drugih (lirike in epike) loči po tem, da ne vsebuje notranjih doživetij junakov (čustev, razmišljanj, doživljanje dogodkov, ipd.) in ne vsebuje opisa kraja in časa dogajanja, ampak je omejena samo na samogovor (monolog), dvogovor (dialog) ali mnogogovor (polilog). Torej je ves tekst dramatik napisan v premem govoru posameznih oseb. Pisatelj lahko tekstu doda le odrske pripombe (didaskalije), zato da na kratko nakaže videz oseb, prostor, čas, premike na odru ipd., ostalo pa si mora bralec predstavljati sam na podlagi dvogovorov med osebami.
- Tragédija ali zaloigra je književna vrsta, ki za razliko od komedije opisuje tragično dogajanje. Tragedija je igra, v kateri junak podleže v boju s sovražno usodo (kar velja predvsem za antične grške komedije), zaradi nasprotij v svoji duševnosti in značaju ali zaradi spopada z nenaklonjenim okoljem.
- Značilnosti tragedije (posnema dogajanje - je mimetična, zbuja sočutje, grozo, strah in očiščenje – katarzo, zgodba je enotna - tragedija je enodejanka, ima en dogajalni prostor in kratek dogajalni čas; zgradba je sintetična ali sintetično-analitična; vsebuje petstopenjsko zgradbo: zasnova (uvod), zaplet, vrh, razplet in razsnova (tragični konec); snovno pogosto posega v kraljevsko okolje, zato je jezik vzvišen, privzdignjen - glavni junak brez lastne krivde tragično propade (je kriv brez krivde))

SOFOKLEJ: ANTIGONA (tragedija.. grška antična književnosti) (iz mita o Tebanski kraljevi hiši)

- Tragedija z domovinsko tematiko (saj na 1 strani opisuje boj za oblast, na drugi pa boj za vero bogov)
- Torej je tragedija dveh pravic, dveh idej (1. (Kreon) izhaja s človeških postav, 2. (Antigona) iz nenapisanih božjih zakonov)
- Zarisan je konflikt med družino (Antigono) in domovino (Kreon)
- Tragična situacija!
- V središču je človek ne bogovi (ker Antigona le zagovarja in želi uveljaviti osnovne človekove pravice)
- V Grški tragediji ZBOR (je glasnik modrosti in je kritičen do pogubnih oblasti) -> v Antigoni zbor napoveduje razplet dogodkov in poroča o prejšnjih
- SINTETIČNA DRAMSKA TEHNIKA: dogodki si sledijo kronološko (in enotnost kraja, časa in dogajanja)
- DRAMSKI TRIKOTNIK:
 - * Zasnova (zaradi smrti Polinejka in Eteokla pride na oblast stric Kreon, ukaže da se Polinejka ne sme pokopati, Antigona pa ravno to namerava)
 - * Zaplet (Antigona računa na pomoč Ismene, a jo ta zavrne)
 - * Vrh (Antigona pokoplje Polinejka, in Kreon jo obsodi na smrt)
 - * Razplet (smrt vseh : Antigone, Hajmona in Evridike)
 - * Razsnova (Kreon dokončno strti in si želi umreti, Antigona fizično propade, moralno zmaga)

BRIŽINSKI SPOMENIKI (srednjeveška književnost)

- Najstarejši ohranjeni zapis v Slovenskem jeziku in najstarejše slovansko besedilo – zapisano v latinici, karolinški minuskuli (okoli leta 1000)
- 3 obrazci
- 2. Najpomembnejši: Pridiga o grehu in pokori
 - * Govori o tem kako bi morali ljudje živeti
 - * Je pridiga (latinsko: prepričevati) = oblika govora, v katerem duhovnik po prebranih besedilih in evangelijih vernikom oznanja in razlaga cerkveni nauk, da ga lažje razumejo (od 4. stoletja je to najpomembnejša oblika krščanske književnosti), je polliterarno besedilo, snov je cerkvena, pridiga je vzgojna in nazorna
 - * Je retorično – jezikovna mojstrovina
 - * Napisana v privzdignjenem srednjeveškem liturgičnem (obrednem) slogu
- Srečamo: zamenjan vrstni red, stopnjevanje in naštevanje, mnogovezje, brezvezje...
- Preprosta skladnja

LJUDSKA: OD LEPE VIDE (balada.. ljudsko slovstvo)

- Veliko različnih oblik, Prešernova: ritem, rima, trohejski deseterci (-U-U-U-U-U)
- Ljudske stilne značilnosti :
 - * Preprost narečen jezik (zamorc)
 - * Pomanjševalnice (sirotica)
 - * Ukrasni pridevki (lepa Vida)
 - * Ponavljanja
 - * Ljudska števila (3 nedelje)
 - * Inverzija
 - * Nelogične povezave
- Pesem je v kiticah
- Tragična balada (ženska balada – opeva usodo deklet, žena, vdov) -> prevladuje otožnost, čustvenost, žalost nad kruto usodo in romantika!

WILIAM SHAKESPEARE: ROMEO IN JULIJA (tragedija... evropska renesansa)

- Dramski trikotnik (vrh: poročna noč)
- Sintetična dramska tehnika (dogodki si sledijo kronološko - Pri sintetični dramski tehniki pa se dramsko dejanje skoraj v celoti razvija pred gledalci oziroma bralci. Le malo dogodkov je, ki povzročajo potek dejanja in se o njih samo pripoveduje.)
- Dogajalni prostor ni enoten
- Čas: 15 stoletje (s časom in hitro sledečimi dogodki Shakespeare ustvari napetost)
- Osrednji osebi : zaljubljenca (renesančna lika, mlada, lepa(telesno in duhovno))
- Druge osebe so le okvir
- Renesansa obudi gledališče (+komedijo in tragedijo)
- Renesančno ali elizabetinsko gledališče (8kotna oblika, 3 vrste za gledalce, v sredini oder s premičnim pokrovom, sprednji del odra je pokrival balkon, igralci samo moški, igrali samo podnevi, odprto za vse sloje, ni odmorov, razkošni kostumi)
- Tragedija je napisana v nerimanem jambnem pentametru

JANEZ SVETOKRIŠKI: NA NOVEGA LEJTA DAN (pridiga.. protireformacija ali barok)

- (mož in žena)
- Pridiga (baročna pridiga: humorna, slikovita, prepletena z baročnimi elementi (eksempli, citati z biblije, besede živega jezika, primere...))
- Zgrajena po sholastičnem vzorcu: razdeljena na 4 dele: tema, uvod, jedro, zaključek
 - * Tema: napove o čem bo pridigal (s citati iz SP)
 - * Uvod: naj bi pritegnil pozornost vernikov s kakšno zanimivo zgodbo iz mitologije ali SP
 - * Jedro: dokazuje svojo glavno misel
 - * Zaključek: povzetek pridige
- Vpliv Vipavskega narečja (inu dokler zakon dveji peršoni zapopade)
- Jezik podeželana
- Jezik: arhaičen, germanizmi, latinski izrazi
- Miselnost krščanska a hkrati življenjska
- Stilna sredstva: ponavljanje, zamenjan vrstni red, retorična vprašanja...
- Slog: baročen (humoren, jedrnat, slikovit, gostobeseden, + alegorije, citati, antiteze, metafore, vzkliki, eksempli...
- Pridiga ponazarja verski nauk
- Janez skuša vzgajat

ANTON TOMAŽ LINHART: TA VESELI DAN ALI MATIČEK SE ŽENI (satirična komedija... razsvetljenje v Evropi in na slovenskem)

- Satirična komedija (dramatik ostro nastopi predvsem proti tedanjemu sodstvu, rabi nemščine, namesto slovenščine v sodnih postopkih in proti tedanjemu šolstvu)
- Uporabljajo se vse 3 vrste komike (situacijska (spletke naključja, nepričakovani dogodki, situacijska komika prevladuje!), značajska, besedna (v rabi jezika – smešna imena, s katerimi se zaznamuje njihov karakter))
- Glavna ideja: odločno zahteva uporabo slovenskega jezika in na satiričen način osmeši uradnike
- Matiček posebej razsvetljuje ideje in vrednote (pamet, iznajdljivost, pogum, samozavest, želja po preprosti sreči...)
- Klasična komedija v 5. dejanjih
- Dramaturške sposobnosti (dokazal Linhart)
- Jezik: preprost, a živ, ljudska rekla in pregovori, ljudske besedne zveze, opira se na gorenjščino
- Slog: močno vpliva ROKOKO (značilnosti: lahkotnost, gracioznost, družabnost...)
- S komedijo je prikazal stvarno družbeno in socialno življenje na tedanjih slovenskih tleh
- Komedija: ali veseloigra književna zvrst, ki uporablja komično in smešno dogajanje. Opira se na humor. Komedija je bila prvotno namenjena uprizorjanju v gledališču. To so bile zgodbe z veselimi in srečnimi konci, v nasprotju s tragedijami. Humor je nastal spontano, danes pa je pomemben del komedij. Komedija prikazuje dogajanje, v katerem junaki o sebi zbujajo smešen vtis. Bistvo komičnega je v tem, da junak, ne da bi vzbujal pri gledalcu ali bralcu sovrašтво ali odpor, učinkuje smešno, ker so v razvoju dejanja zanikane tiste kvalitete in možnosti, ki jih želi ali hoče imeti, njegove pomanjkljivosti in napake pa izpostavljene kritiki in smehu. (Situacijska komika izhaja iz smešnih položajev, v katerih se znajdejo osebe. Besedna komika temelji na smešnem govorjenju, šaljivih besednih igratih, dovtipih. Karakterna (značajska) komika izhaja iz smešnega značaja ene ali več oseb. Običajno je pretirano poudarjena ena značajska lastnost. Telesna komika zbujajo smeh zaradi kake pretirane telesne nenormalnosti. Pogosta je v nižjih komedijskih zvrsteh.)

VALENTIN VODNIK: DRAMILO (pesem.. razsvetljenje v Evropi in na Slovenskem)

- Razsvetljenska pesem (vendar ne gre za osebno izpove)
- Prebujajo slovensko socialno in narodno zavest
- Svoje rojake poučuje
- Pesnikov pogled in pesem sta optimistična
- Spada v uliterarno poezijo (tendenčna, idejna, angažirana poezija)
- Pesem ne priznava socialnih razlik (s tem nakaže miselnost zgodnjega kapitalizma)
- Sestavljena iz 3. kitic po 6 verzov
- Po ritmu alpske poskočnice (verz)
- Metrična shema (AMPIBRAH (U-U) se v drugem delu zamenja z DAKTILOM (-UU))
U-U U-U U-U
U-U U-U U-U
-UU -U
-UU-
-UU -U
-UU-
- Stilni elementi: posebitev (tvoja zemlja je zdrava), nagovor ali apostrofa (Kranjc! Tvoja..), brezvezje (polje, vinograd, prazen bokal), stalno reklo ali fraza, zamenjava ali metonimija, sinekdoha ali preimenovanje (zamenjava dveh pojmov ali predmetov)

FRANCE PREŠEREN: SONETNI VENEC (sonetni venec... romantika na slovenskem)

1. (govori o zgradbi in namembnosti) ljubljeno dekle poveljuje in časti njeno lepoto + kaže ljubezen do poezije
 2. Govori o nesrečni ljubezni + hkrati upa da bo v narodovi prihodnosti prispeval k razvoju literature
 - 3., 4., 5., 6. Izpoveduje ljubezen do Julije
 7. (in 8. Sta vrh) Orfejev mit: želi si da bi Slovenci dobili takega pesnika, ki bi kultiviral slovenski narod
 8. predstavi svoj pogled na slovensko zgodovino je kritičen in žalosten
 - 9., 10. Pojasnjuje svoje žalostno pesništvo zaradi neuslišane ljubezni
- Zadnji 15.- magistrale : želi odrešiti slovensko poezijo žalosti in zapuščenosti, hkrati pa prosi Julij, da bi s svojo ljubeznijo vplivala na njegovo poezijo (magistrale so sestavljene iz prvih verzov vseh sonetov + AKROSTIH – prve črke verzov: Primicovi Julji)
- 3 teme: domovinska (žalostna usoda slovenskega pesništva, svoj pogled na zgodovino slovenskega naroda... 7,8 in 15 sonet), ljubezenska in pateološka (obe temu skupaj.. 15. sonet)
 - Motivi: usoda slovenskega pesništva, slovenske zgodovine, ljubljene dekleta, Orestov motiv, Orfejev motiv, ...
 - Sonet je pesniška oblika italijanskega izvora. Sestavljen je iz štirih kitic. Prvi dve sta štirivrstični — kvartini in sestavljata kvartetni del, drugi dve pa sta trivrstični — tercini in sestavljata tercetni del

FRANCE PREŠEREN: KRST PRI SAVICI (romantika na slovenskem)

- 3 deli:
 - * Posvetilni sonet Matiju Čopu
 - * Uvod: lirski (tercine, zaključna kvartina, rima je verižna, laški enajsterec)
 - * Krst: epski (stanca (8vrstična kitica), tudi ta razdeljen na 3 dele, sintetična tehnika in prvine analitičnosti)
- Teme: ljubezenska, pesniška in bivanjska
- Uvod: domovinska s prvinami demokratičnosti, svobodoljubja in pravičnosti
- Krst: tema bolj intimnejša
- Resigniran junak: Črtomir
- +religiozna tema

- Ideje : krščanske religije, brezpogojne ljubezni, življenjska ideja, romantična, domovinska ideja o svobodi in demokratičnosti

FRANCE PREŠEREN: ZDRAVLJICA (napitnica... romantika na slovenskem)

- Prešeren obsojal avstrohlinstvo in zlagano patetiko - zato je napisal zdravljico
- 7.kitica je naša himna
- 8 kitic..vsaka je zaokrožena celota
 1. Ton je intimen, nagovor prijateljem
 2. Prinaša idejo poenotene Slovenije
 3. Obračun z zatiralci slovenske svobode i n uperjenje zoper sovražnike
 4. Ideja vseslovanskega bratska
 5. Slavi Slovenke (lepota)
 6. Napitnica slovenskim fantom (pogum..)
 7. Poveže narodno idejo z internacinalizmom
 8. Posvečeno vsem dobrim ljudem
- Je napitnica - prigodniška pesem namenjena pivskemu omizju, uporabil jo je tudi za izpoved aktualne politične vsebine
- 1. In zadnja kitica sta okvir ostalim (+prikrita elegija), ostalih 6 je oda!: svobodoljubna in domoljubna
- Namenjena vsem
- Značilno: zvočna akustika (prevladuje vokal i)
- Zaporedje rim ABABCCC
- Carmen figuratum - likovno oblikovana pesem (podoba čaše)
- Nacionalna in politična ideja!

FJODOR MIHAJLOVIČ DOSTOJEVSKI: ZLOČIN IN KAZEN (roman..EU realizem in naturalizem)

- Tehnika vsevednega pripovedovalca
- Dogajanje omejeno samo na nekaj predelov Peterburga in na nekaj dni
- Dramatična - napeta zgodba
- Roman tragedije
- Prevladujejo dialogi, monologi in izpovedi
- Psihološko realistični roman (opisuje človekovo notranjost..jo analizira)
- (razkolnikov,marmeladov, sonja, uši in nadjudje)

HENRIK IBSEN: NORA (drama..Eu realizem in naturalizem)

- 3 dejanja
- Dogajalni čas (3 dni okoli božiča)
- Analitična dramska tehnika (Za analitično tehniko drame je značilno, da drama ne prikazuje predzgodbe dramskega dejanja, da torej ne posega v preteklost, v pretekla dejanja, ampak prikazuje samo tiste dele zgodbe, ki jim neposredno sledi konflikt in za njim katastrofa. Dogodki iz preteklosti, ki so dramski konflikt pripravljali, se razkrivajo v dialogih in monologih.)
- Enotnosti časa se pridruži še enotnost dogajanja in prostora (ki je že ves čas enoten)
- Glavni osebi : Nora (nasprotujoče si lastnost: sprva učinkuje nesamostojno in nezrelo, a na koncu se premišljeno odloči da zapusti moža in otroke) in Torvald (sprva kot vzoren oče in mož (Nora je zanj kot lutka))
- Osebe so tipični predstavniki meščanskega sloja
- Tema: položaj ženske v meščanskem zakonu
- Prvine drame: naturalistične (motiv dedne bolezni pri dr. Ranku) in simbolistične (dogajalni čas in prostor, božič: čas ko naj bi se družina povezovala..mir in ljubezen v družini..tu se ravno v tem času vse "sesuje")
- Je tezna drama (vsebuje jasno izraženo stališče do problema (položaj ženske v meščanskem zakonu), nakazana pa je tudi morebitna rešitev

JOSIP JURČIČ: DESETI BRAT (roman..med romantiko in realizmom na slovenskem)

- Prvi slovenski roman
- Motiv desetega brata je ljudski (naj bi predstavljal nesrečo)
- Veliko človeških usod
- 2 okolja: grajsko in vaško
- 2 časa: zgodba 10. brata in sedanost
- Ljubezenska zgodba s skrivnostmi in elementi kriminalke
- Sintetična (pripoveduje o času od Kvasovega 1. in ponovnega prihoda) in analitična (uporabi pri retrospektivni zgradbi Martinka Spaka) tehnika
- +humor
- 10. Brat je rdeča nit romana
- Dvojnost v romanu (čas in kraj..) in jezik: (meščani: meščanski jezik, kmečki ljudje: živ, duhovit in izviren jezik)
- Roman je kompozicijsko izredno spretno zaznamovan
- Josip Jurčič je prvo slovenski pripovednik
- Srečamo romantično – realistično dvojnost (Lovre Kvas najprej izredno romantična, na koncu pa realistična oseba, Manica: zaljubljena vendar realna)
- Romantičnost srečamo v popisovanju skrivnostnih dogodkov in v retrospektivi
- Realistično srečamo pri opisovanju običajnih kmečkih shodov v gostilni

SIMON JENKO: TILKA (novela... med romantiko in realizmom na slovenskem)

- Karakterna novela
- Tilka: nesamostojen, sramežljiv, a samovoljen in ponosen, telesno pohabljen in duševno nerazvit
- Dogajalna zgradba: 1. In 2. Poglavlje: predstavitevna vloga, 3. poglavje: ponesrečena snubitev, čemur sledi razplet ter razsnova
- Dramski trikotnik
- Psihološka novela (poudarek na Tilkovi notranjosti)
- Za Tilkovo zunanost se skriva nekaj tragičnega. Za to je deloma tudi tragikomičen junak
- Jezik: intelektualno duhovit (zaradi kramljanja z bralci in rabe latinskih izrazov)

JANKO KERSNIK: JARA GOSPODOVA (povest.. med romantiko in realizmom na slovenskem)

- Uvrščamo v poetični realizem (stvarnost je prikazana taka kot je, vendar rahlo povlečena z idealnimi pogledi na življenje)
- Izpostavlja socialno-moralni problem
- Je abstraktno moralistična in brezčasna
- Izpostavljeni tipični trški izobraženci (sodnik, adjukt, notar...)
- Osebe: točajka Ančka, sodnik Andrej, adjukt Pavel, Julka
- Sintetična in analitična pripovedna tehnika
- Zgradba:
 - * Predzgodba (spoznamo značilnosti vasi Groblje)
 - * Zgodba (počastijo župnika, poroka, lomljenje Ančkinega srca, zakonomolom)
 - * Epilog (10 let kasneje)
- Povest je kritika malomeščanstva in njegovega odnosa do ljubezni
- Kersnik razkriva (grobelsko) slovensko zdolgočasnost, sprijetost, majhnost, zavist, poniglavost...
- Tema: napredovanje in moralna (ne)trdnost trške (pol)inteligence
- Glavni motiv: nepričakovan in nepremišljen zakon
- Ideja: resna obtožba navstvene brezbržnosti in zamočvirjenega trškosposkega vegetiranja brez spodbudnejše svetlejšje življenjske perspektive
- Jezik: realističen
- Romantične prvine

IVAN TAVČAR: VISOŠKA KRONIKA (roman.. med romantiko in realizmom na slovenskem)

- Zgodovinski roman in psihološki roman
- Sintetično – analitična tehnika
- Romantična (nenavadni junaki, osebe s skrivnostno preteklostjo, strasti, maščevanja, ljubezen...) in realistična (vsakdanji značaj, vsakdanje okoliščine, socialne in politične razmere)
- Jezik in slog: realistična
- Jezik :rad uporablja deležnike (ši), zamenjavo besednega vrstnega reda
- Slog: kronikalni (precej arhaizmov, starinskih in stilnih oblik)
- Navaja svetopisemska in obredna besedila in posnema biblijski slog
- Kronika: je literarna zvrst, ki prikazuje zgodovinske dogodke samo po časovnem zaporedju, ne glede na njihove stvarne zveze
- Pripovedovalec je prvoosebni (Izidor Khallan) je vsevedni in avtokrialni

ANTON AŠKERC: MEJNIK (balada... pesništvo med romantiko in realizmom na slovenskem)

- Tematika: ljudska, zgodovinska, socialna, parabole (vežejo se na orientalski svet, v njih je veliko naukov)
- Ustreza pravilom balade
- Prevladuje temačno vzdušje in zbuja strah
- Zgradba dramskega trikotnika
 - * Zasnova: vračanje s sejma
 - * Zaplet: Martinov pogum
 - * Vrh: srečanje z duhom, ki prinaša kamen
 - * Razplet: Martinov pobeg
 - * Razsnova: katastrofa – novica o Vidovi smrti
- Dialog (dramatska prvina)
- Pripovedovanje je neosebno, kratko in jedrnato
- Napetost ustvarja :
 - * Jezikovno (z menjavami tretjeosebne pripovedi, monologa in dramskega dialoga in premorov)
 - * Zgradbeno – doživljajsko (z dejstvom, da Martin na začetku pogovora še ni vedel za Vidovo smrt)
- Srečamo nadnaravni položaj in nadnaravne sile
- Ni klasičen tragični konec
- Klasična balada: temačno vzdušje, dogajalni čas in kraj grozljiva, glavna oseba je žrtev nadnaravnih sil in proti njim nikoli na zmaga, značilno: stopnjevanost, prevladuje pripovedni slog...)
- Razvile so se v romantiki
- Realistične balade: epska pesem v dramskimi prvinami

DRAGOTIN KETTE: NA TRGU(podoknica...moderna na slovenskem)

- Impresionistična pesem z ljubezensko temo
- Snov: nočni trg z vodnjakom in zaljubljenim pesnikom
- Lirski subjekt: pesnik
- 4 enakovredne kitice
- Impresije! Onomatopoiija (posnemanje naravnih glasov), primera, poosebitev
- Podoknica

IVAN CANKAR: MARTIN KAČUR (povest...moderna na slovenskem)

- Trije deli- vsak 3 poglavja -> zgradba simetrična
- Sintetično zaporedje
- Niza življenjske epizode: oddaljuje od tradicionalnih realističnih in se približuje modernim delom
- Dva pripovedovalca (vsevedni in personalni)
- Novoromantični in dekadentni motivi
- Jezik poln pesniških podob (svetlobe, mraka, ponavljanja...)
- Simboli
- Dialogi in kratka vmesna poročila
- Značilnosti realizma (a bogata in vsebinsko zanimiva zgodba. V središču zgodbe je problem človekove usode, s katero želi realist prikazati celoto družbenih, psiholoških in intelektualnih pojavov v življenju, ...)
- Ideja: izražena z glavno osebo

IVAN CANKAR: KOSTANJ POSEBNE SORTE (črtica.. moderna na slovenskem)

- Simbolna črtica
- Kostanj: podoba vitalnosti in moči – je simbol zmage življenja nad smrtjo
- Zlati hrošči: bogastvo
- Marjetin spačen obraz: simbol grde realnosti, posledice vojne
- Simbolna je tudi grozljiva podoba na koncu
- Grotesknost
- Mož s čopom in pentljo: poanta: razkošno novo življenje raste po tisočeri smrtih : vojna prinaša smrt = torej bo po vojni bogato življenje
- Pripovedovalec subjektiven – kaže se v jeziku in slogu (kostanj posebljen, zamenjanje vrstnega reda, antiteze – nasprotja, besede rabljene v neobičajnih besednih zvezah...)

OTON ZUPANČIČ: Z VLAKOM (oda... moderna na slovenskem)

- Domovinska ljubezen
- Oda: hvalnica domovini (pesem lirski izpovedna)
- Tematika: domovinska
- Primeri, ukrasni pridevki, posebitve, retorična vprašanja, pretiravanja, vzkliki, zamolki...
- Svobodni verz
- Notranja rima

FRANZ KAFKA: PREOBRAZBA (novela...pripovedništvo v drugi polovici 20. stoletja)

- Osrednji motiv: preobrazba (kaže pa na človekovo doživljanje samega sebe in medčloveških odnosov)
- Grotesknost
- Motivi : prehranjevanja, slike dame s kozuhom, ure, sobe (simbol ujetosti), smrti kot odrešitve
- Govori o izgubljenosti posameznika, odtujenosti med ljudmi, bivanjski stiski, občutki krivde, strahu, utesnjenosti, nasilja družbe do posameznikov
- Ideje: 1. O odtujenosti v medčloveških odnosih, 2. Vidna tudi v prezirljivem odnosu družbe do umetnike, 3. Povezana z iskanjem življenjskega smisla posameznika
- V noveli se vidi precej avtobiografskega: z njo je želel izraziti prezirljiv, vzvišen odnos družine do njenega člana
- Slog je tradicionalen (preprost, hladen, realistično skop...)
- Vsebina: kombinacije simbolizma in nadrealizma
- Življenje je prikazano v popačeni, nenavadni podobi, ki hkrati smešna in grozljiva

SREČKO KOSOVEL: EKSTAZA SMRTI (ekspresionistična balada.. slovenska književnost pred 2.sv.v.)

- Ekspresionizem: iztiska iz sebe svojo notranjo podobo
- Poseben slog
- Pomembno izražanje moralnih doživetji
- Tema: občutje kaosa, katastrofe, smrti celotne civilizacije
- Podobe: vizionarske, sanjsko neresnične, pretirane (zlati stolpi in bele kupole tonejo v rdečem morju, sončni zahod in mrtvi EU človek, kraljica EU, iz oblaka lije kri v srce....)
- Razpoloženje: pesimistično
- Ideja: šele iz razvalin propada se lahko rodi etično čist človek
- Slog: ekspresionistična težnja po spreminjanju realnosti, ekspresiven je zvočno, besedno in stavčno, ponavljajo se nerealne, neresnične, pretirane podobe, slog je patetičen, vzvišen...

JANEZ MENART: CROQUIS (intimistična pesem... slovenska pesništvo po 2.sv.v.)

- Osrednji motiv: risanje skice
- Celotna pesem je realistična slika vsakdanjosti ali prisposodba življenja
- Značilnosti: pomanjševalnice, idiličnost ali ironije, zvočno urejena z ritmom in rimo
- Tradicionalno: oblikovno + s sporočilom volje po vztrajanju...
- Modernistično: motiv odtujenega človeka
- Intimizem: poezija se usmeri v človekovo intimo, notranjost, dušo, pesnik se vse bolj umika vase, je subjektiven, pojavljajo se nove teme kot so trpljenje, ljubezen,.... Človek postane pomemben kot posameznik, ki čuti in želi več od urejene zunanosti sveta
- Tema: bivanjska
- Pomanjševalnice in inverzije (prst čopič je), anafore in nagovor
- Rima je oklepajoča, „jamski deset- in enajsterec

KAJETAN KOVIČ: JUŽNI OTOK (refleksivna pesem.. slovenska pesništvo po 2.sv.v.)

- Južni otok je metafora
- Močna zvezda: simbol jasnega, zanesljivega vedenja
- Nova ladja: nova možnost
- Urejen ritem, oklepajoča se tima, polisindeton: mnogovezje je na začetkih verzov kot anafora
- Zadnja kitica v protivnem razmerju
- Tema: bivanjska
- Ideja: Iskanje smisla življenja

DANE ZAJC: ČRNI DEČEK (moderna eksistencialistična pesem... slovenska pesništvo po 2.sv.v.)

- Podoba pesmi: mnogopomenska
- Prevladujoče je občutje osamljenosti, izvrženosti in absurda
- Pesem v svobodni obliki z svobodnim verzom
- Značilnosti: epitoneza
- Paralelizem členov: stilno sredstvo, ki spada med logične stavčne figure (v črnem dečku je na ravni anafore)
- Tema: poetološko-bivanjska
- Slog: ekspresionističen
- Simbolika
- Patetičnost
- Deček ...Sizifovo delo

GREGOR STRNIŠA: VEČERNA PRAVLJICA (groteskna pesem.. slovenska pesništvo po 2.sv.v.)

- 2 vsebinska dela (ideja: 1.del : višji svet obstaja, a ga ljudje ne vidimo, 2.del : ljudje se zaprejo v svoje hiše, strah jih je, sanjajo moreče sanje)
- Realno povezuje z nerealnim
- Nadrealistična podoba sveta
- Fantazijsko preoblikovana resničnost
- Oblika tradicionalna
- Asonanca: verzni konci
- Pesem stilno bogata (najdemo personifikacijo, ukrasne pridevke, sinstezijo, povedi so dolge, prevladuje priredna struktura...)
- Besedni slog: poudarjeni glagoli
- Groteskne prvine
- Groteska: take vrste književno delo, ki ga navzven označuje surovo komičen, norčevsko nenavaden izraz, za fantazijsko preoblikovano realnostjo pa se pogosto skrivajo stiska in strah pred nesmiselom
- Tema: bivanjska

SREČKO KOSOVEL: PESEM ŠT. X (kostruktivistična pesem.. slovenska književnost pred 2.sv.v.)

- Spada v liriko
- Je konstruktivistična
- Je satira
- Modernistična
- Začne z umiranjem podgane, nadaljuje z mislijo lirskega subjekta, onomatopoiija, vzkliki
- Motiv: človeška dvoičnost
- Vzkliki

JOSIP MURN: PESEM O AJDI (kmečka pesem...slovenska moderna)

- Kmečka pesem
- Verz trohejski, rima pretežno postopna
- Impresionistična
- Čutna upodobitev (tip, vid, vonj, okus,...)
- Primera, posebitev, retorična vprašanja, stopnjevanje, simboli, ukrasni pridevki...
- Tematika: osebnoizpovedna / bivanjska

SLAVKO GRUM: DOGODEK V MESTU GOGI (drama...slo. književnost v 1.pol. 20.st...ekspresionizem)

- Montaža različnih motivov
- Notranja zgradba drame je nedoločljiva
- Prvine ekspresionizma (pesniške podobe in temah in idejah najdemo duhovno stisko, krizo, vrednote, izgubljenost in negotovost), simbolizma (opazen v neracionalnih motivih), dekadence, nadrealizma (se kaže v motivu umrlega naddavkarja, ki se sprehaja po mestu, ljudje pa se z njim pogovarjajo kot da je še živ), nove stvarnosti (kaže se v popredmetenju sveta)
- Didaskalije
- Grotesknost
- Ideja: želi prikazati realnost – svet v katerem iščemo notranji mir, smisel
- Je analitično – sintetična

VITOMIL ZUPAN: MENUET ZA KITARO (modernistični roman..sodobna slovenska književnost)

- Vojna tematika (2. sv. vojna)
- Motivika: taboriščna, kolaboratska, otroška perspektiva..
- 2 dogajalna časa: 2sv vojna in sedanost
- Glavne teme: vojna, bivanje, spolnost
- Roman je moderni (različni jeziki,različni tipi pisave,vključene so pesmi, napisi s plakatov, časopisni napisi...
- Jezik: pesniški, pogovorni, vulgarni ali pa celo nesmiseln
-